

MEGKÉSETT, DEKLARATÍV HATÁROZAT

A szerb kormány a kollektív bűnösséget csak a „jövőre nézve” törölte el*

A 2013. június 26-i csúrogi „közös főhajtáskor” elmaradt (és máig nem történt meg) a szerb elnök bocsánatkérése a második világháborúban a vajdasági magyarokat ért atrocitások miatt.

A 2014. október 30-i szerb kormányülésen – csaknem 70 év után – elfogadott, a november 5-i Hivatalos Közlönyben a 3877-es szám alatt megjelent kormányhatározat¹ sem felel meg minden tekintetben az itteni magyarok elvárásainak.²

3877

На основу члана 255. ст. 2. и 4. Закона о општем управном поступку („Службени лист СРГ”, бр. 33/97 и 31/01 и „Службени гласник РС”, број 30/10) и члана 43. став 2. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС и 44/14), решавајући по захтеву Савеза војвођанских Мађара из Суботице, Аге Мамужића 11/1, за укидање правноснажне Одлуке Комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача у Војводини број Стр. пов. 2/45 од 22. јануара 1945. године и правноснажне Одлуке Земалске комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача у Војводини од 26. марта 1945. године,

Влада доноси

РЕШЕЊЕ

1. Укида се Одлука Комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача у Војводини, број Стр. пов. 2/45 од 22. јануара 1945. године, о утврђивању и прогlašивању ратним злочинцима свих становника мађарске и немачке народности општине Чурут, среза жабаљског у Војводини.

2. Укида се Одлука Земалске комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача у Војводини од 26. марта 1945.

године, о прогlašивању ратним злочинцима по основу националне припадности становника општине Милерови, среза тителског у Војводини.

3. Ово решење објавити у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 број 88-13704/2014
У Београду, 30. октобра 2014. године

Влада

Председник,

Александар Вучић, с.р.

* *DélHír* portál: <http://delhir.info/delvidek/magyarsag-koezelet/32480-2014-11-09-13-52-11>, 2014. november 09. [14:41]; Nemzeti Jogvédő Szolgálat. *NJSZ Hír*, 49/2014, 2014. november 9. [17:48] és Civitas Europica Centralis (CEC): *Kisebbségi Sajtófókus*, 2014. november 8.

¹ *Službeni glasnik RS*, 121. szám, 2014. november 5. 26-27. o.

² A jogszabály meghozatalát Aleksandar Vučić szerb miniszterelnök november 2-án Szabadkán, a második világháború végén, a kommunista partizánok bevonulása után ártatlanul kivégzett sok száz magyar tömegsírjainál tartott megemlékezésen jelentette be, habár ennek a csúrogi emlékműnél kellett volna megtörténnie. Vučićről azt is megírták, hogy „nem volt mindig a megbékélés élharcosa” (Vučić: egy szerbert ezer muszlimot ölünk meg – Ez az ember emlékezett meg a magyar áldozatokról Szabadkán?! <http://delhir.info/cimlap/kiemelt-hirek/32302-2014-11-04-17-01-36>).

– A szerbiai szerb nyelvű sajtó majdhogynem teljesen elhallgatta a hírt. Ami legalább ennyire furcsa, hogy a szerb kormány, hivatalos honlapján beszámol ugyan az október 30-i kormányülésről, amelyen megszületett a kollektív háborús bűnösség alóli felmentésről szóló rendelet, de erről nem esik szó a hírben, és dokumentum sincs fenn a kormány honlapján. A rendelet, magyar fordításban, csak a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) <http://vmsz.org.rs/hirek/tortenesek/vmsz-kezdemenyezesere-szerb-kormany-hatalyon-kivul-helyezte-harom-falu-csurug>) honlapján olvasható – közölte Ternovácz István a Kossuth Rádióban (Kisebbségi Fórum – Temerin, KIFO *HÍRLEVÉL*, I. évf. 256. szám, 2014. november 3.).

Szigorúan bizalmas

A rövidke határozat³ három pontból áll:

Az első pont kimondja, hogy a kormány „hatályon kívül helyezte⁴ a **Megszállók és Segítőtársaik⁵ Vajdaságban Elkövetett Bűntetteinek Feltárását Végző Bizottság** 2/45. számú, 1945. január 22-én kelt (felsőbb utasításra hivatkozó) szigorúan bizalmas⁶ határozatát,⁷ amellyel megállapította⁸ és háborús bűnösnek nyilvánította a vajdasági Zsablyai Járáshoz tartozó Csúrog Község valamennyi magyar és német nemzetiségű lakosát”.

A határozat második pontja „hatályon kívül helyezi a **Megszállók és Segítőtársaik Vajdaságban Elkövetett Bűntetteinek Feltárását Végző Országos Bizottság** 1945. március 26-án kelt határozatát a vajdasági Titeli Járáshoz tartozó Mozsor Község lakosait nemzeti hovartartozás alapján háborús bűnössé nyilvánításáról”. (A kormányhatározat indoklása szerint ez a dokumentum a 2i44/45 szám alatt, az 1945. április 3-i dátum alatt van nyilvántartva.)

[Mindkét pontból hiányzik egy fél mondat, hogy a határozat hatályon kívül helyezése „a jogi következményeivel együtt” történik. Ez azonban a radikálisokból lett haladóknak már sok(k) lett volna.]

A harmadik pont kimondja, hogy a határozatot a Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönyében kell megjelentetni.⁹

Az eredeti dokumentumok és a mostani határozat alapján meg lehet állapítani, hogy a csúrogi magyarokat „háborús bűnök elkövetése”, a mozsori magyarokat pedig a „nemzeti hovartartozásuk” alapján nyilvánították – közigazgatási eljárásban – háborús bűnösöknek.

---

³ A VMSZ 2-es alatti honlapján a „rešenje” szót (határozat helyett) tévesen „végzésnek” fordították, mivel végzést az igazságügyi szervek hoznak.

⁴ Az 2-es alatti fordításban a szerb „UKIDA SE” szavakat a „HATÁLYÁT VESZTI” szavakkal jelenik meg. A szerb „ukinuti” szónak több jelentése is van: eltöröl, megszüntet, megsemmisít, érvénytelenít, hatályon kívül helyez, visszavonás (Srpskohrvatsko-mađarski rečnik/Szerbhorvát-magyar stótár. Pokrajinski zavod za izdavanje udžbenika/Tartományi tankönyvkiadó Intézet. Novi Sad, 1975. harmadik kötet, 456. o.). A „hatályát veszti” szavaknak inkább az „izgubiti pravnu snagu”, vagy a gubitak/gubljenje (pravne) važnosti felel meg.

⁵ A fordításban a szerb „pomagača” szó „segítőik”-re lett fordítva.

⁶ A fordításban kimaradtak „Str. pov” szavak. Lásd a dokumentumot.

⁷ A szerb „odluka” magyar megfelelője a „döntés”, vagy „határozat”.

⁸ A fordításban kimaradt az „utvrđivanju” szó, amellyel az ominózus döntés szerzői vélhetően a magyarok által elkövetett háborús bűnökre utalnak. A fordítási észrevételek miatt nem ártana ellenőrizni a VMSZ honlapján közölt magyar nyelvű szöveg egészét.

⁹ A Hivatalos Közlönyben nem jelent meg a határozat indoklása. Ez csak a VMSZ-nek az 2-es alatti honlapján található meg.

A kollektív bűnösség elvét megalapozó bizottsági döntés

A titeli magyarokról – akikkel szemben ugyanazt az eljárást alkalmazták, mint a csúrogi és mozsori magyarokra – sem a két konkrét 1945. évi, sem a mostani kormányhatározat nem tesz említést. A történelmi dokumentumok szerint, a három falu: Csúrog,¹⁰ Zsablya és Mozsor csaknem minden magyar lakosát – a „kollektív bűnösségük” koholt vádjával – kitelepítették, gyűjtőtáborba szállították, vagy kivégezték.

A kollektív bűnösség elvét megalapozó bizottsági döntés meghozatalára csak a csúrogi magyarokra vonatkozóan került sor, amit a történelmi dokumentumokból is látszik.

A mozsori magyarokkal kapcsolatos 1945. március 26-i határozat (a már említett mellett) abban is különbözik csúrogiakra vonatkozótól, hogy 285 mozsori, három titeli és két újvidéki lakos nevét is tételesen felsorolja, akik „háborús bűnök elkövetéséért, ezekre való bujtogatásért, illetve ilyen bűnök végrehajtásában való részvételért felelősek”, vagyis „háborús bűnösök”.¹¹ (Hogy mi lett a sorsuk az a határozatból nem derül ki, de feltételezhető.)

¹⁰ A falunak 1910-ben 10 180 lakosa volt, ebből 7211 szerb és 2730 magyar nemzetiségű. A háború után, 1948-ban tartott összeírás szerint a lakosság 7929 főt tett ki, ebből 7293 szerb, 193 magyar, a többi más nemzetiségű. A hiányzó magyarok közül 695 személyről van arra vonatkozó adat, hogy áldozatául esett a titói rendszer terrorjának: a faluban 1944. október dereka és 1945. január 23-a között végrehajtott emberirtásnak, majd a haláltáborban elszennvedetteknek. Negyvenöt januárjában ugyanis a falu teljes maradék magyarságát háborús bűnössé nyilvánították, és a 25 km-re levő Járek (Tiszaistvánfalva) német faluban kialakított haláltáborba deportálták őket. Még a templomukat és a temetőjüket is lerombolták. Hasonló sors érte Zsablya és Mozsor helység mintegy 2300 főt kitevő magyar lakosságát is. Forrás: 1. A *Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása*. Budapest, 1912, Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, 880; p. 2. Matuska Márton: *A megtorlás napjai*. Újvidék, Magyar Szó – Forum, 1991, 393 p.; 3. Matuska Márton: *Hová tűntek Zsablyáról a magyarok?* Temerin, 2004, A VMDP Történelmi Bizottsága, 242 p.; 4. Teleki Júlia: *Hol vannak a sírok? Óbecse*, 2007, a szerző kiadása, 192 p.

A legutóbbi (2011-es) népszámláláson 90 csúrogi, 85 zsablyai és 14 mozsori vallotta magát magyarnak.

(70 év után eltörölték a magyarok kollektív bűnösségét Szerbiában – Ennek kellene örülnünk?

Közzétette: Haraszthy Ágoston 2014. november 02., 18:56)

<http://delhir.info/cimlap/friss-hireink/32218-2014-11-02-18-00-19>

¹¹ Lásd a dokumentumot.

Zsabyai magyarokkal kapcsolatos ilyen döntés létezéséről a történészek nem tudnak, illetve ismert történelmi források erre nem utalnak. – Az idézett határozat analógia alapján alkalmazásra került Zsabya Község magyar lakosaival szemben is az illetékes állami szervek által lefolytatott vagyonekhozási eljárásokban – olvasható a szerb kormányhatározat indoklásának negyedik bekezdésében.¹² Tegyük hozzá: a deportálásokban és a kivégzésekben is. Ez azonban még növeli is az elkövetők felelősségét.

Következmények nélkül

A szerb kormányhatározat meghozatalára a **Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ)** „kérelmére” került sor – derül ki a dokumentum indoklásából.¹³ (Az viszont már nem említi, hogy ennek a „kérelemnek” a „benyújtása” mikor volt.) A határozat elfogadása, tehát, nem a szerb kormány által a bűncselekmények felismerése miatt, hanem a koalíciós magyar párt „kérelmére” történt.

A Nem jutottunk előbbre c. 2014. május 2-i írásomban¹⁴ figyelmeztettem a **VMSZ és a Szerb Haladó Párt (SNP) közötti megegyezés**, a Szerb – magyar történelmi megbékélés, vagyonvisszaszármaztatás, rehabilitáció, az egyházakkal való együttműködés c. fejezet a) pontjára, miszerint „a Kormány megalakulása után megszületik az a kormánydöntés, amely alapján jogi hatályát veszti a csúrogi, zsabyai és mozsori magyarokat a kollektív bűnösség elve alapján háborús bűnösnek nyilvánító két, 1945-ben született katonai közigazgatási határozat”.¹⁵

Rámutattam: „Ez a pont nem azt tartalmazza, hogy a két határozat „semmisé lesz nyilvánítva”, hanem, hogy „jogi hatályát veszti”. A semmisség a jogban az jelenti, hogy „a joghatás szerint kezdettől fogva és önmagában, *ipso jure* (jogból kifolyólag) érvénytelen”.¹⁶ Amennyiben ezek „a kormánydöntés alapján veszti jogi hatályukat” (érvényüket), akkor viszont fennáll annak a lehetősége, hogy ez csak a jövőre, vagyis annak a meghozatalától kezdődő időre vonatkozik. A dokumentum megszövegezőinek – a nyilvánvaló jogi különbségek miatt – el kellene gondolkozniuk, hogy mi az egyik, illetve másik eset jogkövetkezménye.”¹⁷

A indoklásából kiderült, hogy „jogerős határozat”¹⁸ hatályának megszűnéséről szóló határozatnak¹⁹ – a **közigazgatási eljárási törvény** 255. szakaszának 3. bekezdése szerint²⁰ – „csak a jövőben van joghatálya”.²¹ Magyarán ez azt jelenti, hogy a mostani kormányhatározatnak visszamenő/kezdetlenül számított hatálya nincsen. Vagyis: csak a hatályon kívül helyező határozat meghozatala napjától előre nézve érvényes (nem pedig a megszüntetett végzés keltezésétől). Amennyiben továbbvignék ezt a gondolatot, akkor a csúrogi, zsabyai és mozsori magyarok 2014. október 30-ig (amikor a kormány meghozta a határozatot) kollektív háborús bűnösök, attól kezdve pedig nem.

Ezt az állítást támasztja alá **Pásztor Bálint** (a VMSZ köztársasági képviselőjének, a parlamenti nemzeti kisebbségi frakció vezetőjének) 2014. november 6-i – beismerésnek is nevezhető – nyilatkozata a **Pannon RTV**-nek: „A kollektív bűnösség eltörlése nem jelenti azt,

¹² Lásd az 2-es alatti honlapon.

¹³ Uo. Lásd az 1. bekezdésben.

¹⁴ Jegyzet a VMSZ-SNP megállapodásról. <http://delhir.info/delvidek/magyarsag-koezelet/24283-2014-05-02-19-01-56>, 2014. május 2. [20:57]; Civitas Europica Centralis (CEC): *Kisebbségi Sajtófókus*, 2014. május 3. és *Magyar Közlöny* – Az MRM hírforrása, 2014. május 25. – III. évfolyam 31. szám

¹⁵ <http://vmsz.org.rs/hirek/tortenesek/koalicios-szerzodes>

¹⁶ Semmisség. *Jogi Lexikon*, CompLex, Budapest, 2009., 598. o.

¹⁷ Lásd a 13-as alatti írást.

¹⁸ A magyar fordításban „végzés”.

¹⁹ A magyar fordításban „végzés”.

²⁰ Törvény az általános közigazgatási eljárásról (A *JSZK Hivatalos Lapja*, 33/97. és 31/2001. szám, A *Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye*, 30/2010. szám). Lásd a *Magyar Nemzeti Tanács Hivatalos Honlapján*: <http://www.mnt.org.rs/175-Torvenyek-es-egyeb-jogi-dokumentumok-magyar-nyelven> (a 37-es szám alatt).

²¹ Lásd az indoklás 7. bekezdésében. A 2-es alatti fordításban: „jogerős végzés hatályának megszüntetéséről szóló végzés alapján csak a jövőre nézve állhat be jogkövetkezmény”.

hogy alanyi jogon mindenki esetében megszűnt a háborús bűnös pecsétje. Ezt továbbra is kezdeményezni kell, amit az áldozatok hozzátartozói vagy a túlélők még két évig tehetnek meg. A vagyon-visszaszármaztatási kérelem benyújtására azonban már nincs lehetőség. Annak a határideje márciusban lejárt”.²²

A megfogalmazásból nyilvánvaló: 1. A még életben lévő kollektív háborús bűnökkel terhelt magyaroknak, illetve azok leszármazottainak továbbra is le kell folytatni a rehabilitálási eljárásokat. **2.** A vagyon-visszaszármaztatási eljárásból kimaradnak mindazok a csúrogi, zsablyai és mozsori magyarok, akik 2014. március 1-jéig nem nyújtották be az ilyen irányú kérelmüket, mivel (a szerb kormány addig halogatta a határozat meghozatalát, hogy) ezzel a dátummal lejárt a kérvények átadására megszabott törvényes határidő.

Mindebből arra következtetésre lehet jutni, hogy született egy megkésett, deklaratív²³ kormányhatározat, amely a formálisan eltörli ugyan a három közösség magyarjainak kollektív háborús bűnösségét, de „csak a jövőre nézve”. Ugyanakkor nem rendezi annak sem az erkölcsi (az érintetteknek továbbra is le kell folytatni a rehabilitálási eljárásokat), sem az anyagi következményeit (a károsultak nem kapják vissza az elvesztett vagyonukat, nem részesülnek kárpótlásban), stb. Érdemben, tehát, nem változott semmi. Erre azt mondják: „Nesze semmi, fogd meg jól.” Ezt kellene nekünk most üdvözölni?

– Amit a politikának meg kellett tennie, azt megtette – fogalmazott **Pásztor István**, a VMSZ elnöke.²⁴ De a politika megtett-e mindent? Pásztornak ez a kijelentése kísértetiesen hasonlít a VMSZ sajtószolgálatának közleményére a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló (egyébként rossz) törvény elfogadása kapcsán, miszerint „ennél többet nem lehet elérni a szerbiai parlamentben”.²⁵

A határozat ellen „a kézbesítéstől számított 30 napon belül közigazgatási per indítható a Közigazgatási Bírósághoz történő kereset benyújtásával”. Amennyiben a VMSZ nem indít pert a határozat ellen (ami szinte biztosra vehető),²⁶ akkor a magyar közösség számára elfogadhatónak tartja. Ebben az esetben a felelősség a pártot és a két Pásztort terheli a határozat hiányosságaiért is.

A VMSZ-nek, illetve a parlamenti kisebbségi frakciónak egyúttal követelni kellene (csak éppen nem fogja megtenni), hogy a szerb képviselőház módosítsa a vagyon-visszaszármaztatási törvényt: Nyisson új határidőt a kérvények átadására!

A magyarországi vezetőknek és pártoknak pedig végre tájékozódni kellene a szerb kormány kisebbségjogi intézkedéseiről, mielőtt (többszörre elhamarkodva) „üdvözlik” azokat.

Újvidék, 2014. november 9.
BOZÓKI Antal

---

²² Pásztor Bálint: A kormányhatározat a rehabilitációs folyamat során is fontos dokumentum lesz (videó).

<http://pannonrtv.com/web/?p=166382>

²³ deklaratív: kinyilatkoztató, kikiáltó, bemutató tartalmú jogi norma, ami végrehajtási rendelkezést v. szankciót nem tartalmaz (Bakos Ferenc: *Idegen szavak és kifejezések szótára*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006, 127. o.).

²⁴ Pásztor elégedett: „Amit a politikának meg kellett tennie, azt megtette”.

<http://delhir.info/delvidek/magyarsag-koezelet/32278-2014-11-04-09-45-39>

²⁵ Közlemény, 2010. 02. 05. Vajdasági Magyar Demokrata Párt, *HÍRLEVÉL*, VIII. évf. 28. szám, 2010. február 6.

http://www.vmdp.org.rs/index.php?view=article&catid=9%3AArchivum&id=151%3AHirlevel-viii-evf-28-szam&tmpl=component&print=1&page=&option=com_content

²⁶ Pásztor „újságíróknak azt mondta: most talán pontot lehet tenni annak a jogi folyamatnak a végére, amely leveszi a kollektív bűnösség terhét a vajdasági magyar közösségről”. (Lásd a 24-es alatti írásban.)